

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Widmungsbrief

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPI AC DOMINO,
DN. PHILIPPO HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIÆ,
Neapolis, Hierusalem, &c. Regi catholico, &c. Principi suo clementissimo, Hermannus Crusenius S. P. D.

VANQVAM formæ moderandi populis, serenissime atq; potentissime REX, varia olim fuerint & adhuc sint, rediguntur tamen ad tres omnes. Respub. enim aut à principibus tenentur, aut à populis, aut à singulis, quæ dicitur Monarchia. In hanc autem & illa, in quibus valuerunt optimates, & illa, in quibus liberi populi ius fuit, omnes denique reciderunt. Quod prauidentem Perses Darius, cum sublatis Magis consultarent septem illi principes de forma instituenda reip. atq; hi suaderent statum ordinandum popularem, illi regimen tradendum primoribus: suavitè grauisime reducendum regnum, quò aliquando tandem esset post seditiones & bella intestina recurrendum. Et sanè censuit prudentissime. Nam ut plures soles non fert mundus, ita non diu sustinet regnum vel provincia plures dominos. Siquidem ubi multitudo, ibi est dissidium & confusio. Sed præfulget ac præ cæteris floret illa, quæ ab uno regitur & bono viro. Neque verò consensus & concentus consisteret Vniuersitatis, dii si plures essent. Nunc ut decentissime atque elegantissime mundo vnus moderatur deus: ita optime agitur eo cum populo, quem prudens princeps vnus ducit. Atque vocant Iouem suum poeta Opt. Max. quod non modo sit potentissimus, sed etiam prudentissimus, sed omnibus deniq; virtutibus resplendens alius. Pari modo elaborandum est ei, qui remp. tractat, aut est ad eam designatus tractandam, ne accedat ad eam imparatus & inermis. Facit quidem ingens potentia regniq; amplitudo & laxitas magnum principem, sola vero virtus clarum & excellentem. Ita Hiero Syracusanus dimidia rex insule Sicilia, ac Numa Pompilius vnus tunc orbis Romæ rex, Agesilausq; orbis Spartana & cum astricta potestate rex longè ad memoriam hominum & laudis aternitatem præfulgent potentissimo Persarum regi Ocho, aut Neroni Domitiano ve tam præpollentib. & prævalentibus imperatoribus. Atq; ut non abeam longè, rex Neapolitanus Alphonsus complurib. præstantior ad gloriam est Turcarum regibus. Vnde rectè Agesilaus, cum diceret quispiam, hoc Regem magnum fecisse, significans regem Persarum: Quid me est ille, inquit, maior, nisi quanto iustior? Quare Dion Syracusanus Dionysii minoris ieiunitate bonas um artium cernens perditos mores, adhortatus est eum, ut excellentium curaret se doctrina, atq; principem philosophorum Platonem multis precib. induceret ad veniendum in Siciliam: cui traderet semetipsum: quò eruditione illius institutus ad virtutem atq; imaginem cõformatus Dei, cuius ductui parens Vniuersitas ex confusione mundus est, magnam felicitatem sibi ipsi, magnam ciuibus suis pararet: si, quæ nunc vi & metu domini faciant inuiti, hæc moderatione & iustitia efficeret, ut benevolentia præstarent sicut parenti, atq; ita rex ipse euaderet ex tyranno. Nam adamantinas compedes, non ut parens eius dicebat metum, vim, magnam classem, decem millium barbarorum stationem esse: sed benevolentiam, sed studium, sed fauorem, quæ virtus & iustitia imprimant: ea licet molliora intentis illis & duris firmiora ad imperii esse perpetuitatem. Adhæc esse turpe & fædum, si princeps corpore cultus eximiè, splendoreq; & instrumento magnifico domestico, consuetudine & sermone nihilo homini plebeio præstet, neque animi studeat habere egregie & insigniter exornatum principatum. Monuit Dionysium, ut præceptorem adhiberet philosophorum Platonem antistitem: quod virtutes & scientia non nascantur cum hominibus, sed magno labore multisq; sudoribus, ut ait Hesiodus, comparentur. Quaruntur autem vel longo rerum usu atq; exercitatione, vel doctrina. Cæterum est diuturnior usus, quem in multis præuertit fatum: ut decedere cogantur ante, quàm mediocrem cognitionem rerum adepti. Est etiam stultorum hic magister. Qui enim sine eruditione notitiam rerum gerendarum sectantur, sæpe necesse est impingant, sæpe cespitent, nonnunquam etiam

EPIST. CRVS. AD REGEM HISP.

etiam labantur in præceptis. Vt si profiteri quis se vellet medicum, qui nihil disciplina gustasset medicæ. Nam hic fieri non posset, quin multos homines sustolleret, ante quam ad mediocrem cognitionem perueniret artis. Aut si ius dicere præceptorum iuris rudis instituat: quam hic erit cæcus, quam multos evertet fortunis, estimatione, & capite? Compendiosior & facilior est proniorque altera per doctrinam via. Hanc præceptis muniunt philosophi, historici facta dictaque à condito seculo ab insignibus ad virtutem aut vitia viris ob oculos ponunt: ex quibus haurire omnia virtutis ornamenta lectione licet, ac discere quemadmodum labes declinanda vitiorum, quemadmodum resp. instituenda ac procuranda, ut populares in otio & concordia feliciter agant: quemadmodum nubes & tempestates aliunde ingruentium vel prementium motuum & bellorum dispellantur. Præ omnibus autem historiis & libris philosophicis delegendus & reuoluendus est ad principatum natis aut affectantibus remp. attingere, Plutarchus. Hic enim omnes omnium regnorum ac rerump. insignes reges atque principes depinxit additis virtutum & vitiorum in unoquoque notis: præbetque omnibus quasi speculum, in quo cernere queant, quibus illustrati sint virtutibus, aut quibus offuscati mendarum tenebris: quo & excolant sua bona, & maculas extergant. Venit mihi in mentem magni cuiusdam principis, lectione qui delectabatur historiarum, ex quibus tamen, ut narrauerunt mihi præstantes viri, qui notitiam illius & usum interiorum habebant, nihil decerpebat, nisi ut vitia, lustra, libidinum & luxus in illis depictas imitaretur formas. Libenter vero scripta fabulosa audiebat, non illa Græcorum aut Romanorum, quæ erudita sunt & multis locis fructuosa: verum sua lingua inepta & inculta: ex quibus haurire nisi friuola, anilia, & vana poterat nihil. Quanto prudentius & utilius parens tuus summus imperator Carolus, ut mihi relatum est, cum transiturus esset per Franciam, prælegi sibi per ocium voluit Philippum Cominaum: quo salubriorem non habebat ea tempestate lingua Gallica historiam. Tractat enim de principibus duobus præcellentissimis, Lodoico XI. Francorum rege, & duce Burgundia Carolo, filiumque sequitur idem atque Plutarchus. Narrat ut historiographus, docet ut philosophus, scaterque ubique lamine sententiarum egregiarum & præceptorum. Qui si ex politis literis esset, potuisset exptere Plutarchum. Quippe ad solertissimum ingenium addiderat magnum rerum usum. Præcellit vero Plutarchus singulari eruditione, qua undique distinxit monumenta sua. Nullum autem reliquit excellentius opus Vitæ, quas inuicem comparat, illustrium virorum Græcorum & Romanorum. Hoc opus, quod ingentibus laboribus transtuli in sermonem Latinum, nemini debui uniuersum dicare, quam Maiestati tuæ, cuius parentissimus sum subditus. Maxime vero inuit auit eo me splendor virtutum insignium tum tuarum, tum maiorum tuorum: ut non opus sit, posteriori Maiestatis tuæ foris ut quarant lumina virtutum, sed petere queant domo. Virtutis bellicæ tuæ magnum specimen dedisti: cum statim susceptas prouincias hæc inferiores, quas accepisti aliquatenus concussas & laceratas, afflictis contusisque Marte Gallis erexisti ac confirmasti. Vbi exuisti arma, quis te humanior aut benignior aditu, vel alloquio, vel usu? Neque ego hoc commemoro ex auditu. Ipse legatus bis ad Maiestatem tuam sum expertus. Magna prædicatur Imperatoris Maximiliani humanitas & comitas, fortitudo & virtus bellicæ Caroli ducis Burgundia, prudentia & strenuitas regis Hispania Ferdinandi. In imperatore Carolo patre Maiestatis tuæ non una aut altera effulsit virtus, sed tam multa, tamque sunt eius res præclara gesta, ut imperatoris post Carolum Magnum nullius. Philippus vero ducis Caroli pater omnibus virtutibus fuit cumulatus, ut merito dictus fuerit Bonus. Dicit enim bonus nisi omni genere virtutum exornatus potest nemo. Neque enim vecors bonus est vel temerarius, multo minus tyrannus aut rapax aut violentus, non item timidus, socors, iners, iracundus, nec luxu & libidinibus perditus, aut in vinum effusus: verum sapiens, iustus, benignus, beneficus, fortis, clemens, atque omnibus in rebus moderatus, is demum est & appellatur bonus. Præclarum nomen, quo nullus insignitus magnorum regum Persarum fuit. Vnus tantum dictus Optimus fuit Imperator Traianus. Vt autem nomen est magnificentius Alexandri Magni & Pompeii Magni, quam Fabii Maximi vel Valerii Maximi: ita cognomen tributum Philippo Boni præstantius videtur mihi quam Optimi. Ab hoc ergo quia trahit Maiestas tua nomen, eademque atque ille sectatur studia, exspectamusque magis ac magis procursum atatis emicaturus ex te virtutum illius radios, nemini principum orbis hoc seculo promptuarium omnium virtutum sacrari Plutarchus, quam Maiestati tuæ debuit. Hoc meum iudicium & promptum in Maiestatem tuam studium atque obsequentem voluntatem, ut sperem ei fore grata, eadem mihi spem ostendit comitas & facilitas & humanitas Maiestatis tuæ. Anno Salutis humanæ M. D. LXIV. Cal.

Septembr.